

Беруний бир юз эллиқдан ортиқ асар ёзган. Улардан ўттиздан кўпи бизгача етиб келган. Ҳали шу кунга довр олимлар Берунийнинг илм-фандаги хизматларини тугал ўрганиб чиққанлари йўқ. Берунийни тугал анлаганлари йўқ. Ҳали шу кунгача дунё илм аҳли томонидан аллома асарларига янги шарҳлар ёзилади. Ҳали шу кунга қадар Беруний борлигидан таралган маърифат ёғдусидан инсоният баҳра олади. Бунинг номи манфаатли илм дейилади...

(5-саҳифада ўқинг!)

НУҚТАИ НАЗАР

Инсон умри улкан бир китобга қиёсланса, тўғриси, менинг ҳаётимни ўзида жамлаган муҳташам китобнинг ушбу кунларга тааллуқли саҳифалари бениҳоя мазмунга тўладир. Мен мўйсафид олимман, аммо юрагимда ғайрат-шижоатим жўш уради. Ўзимни ёшлар қаторида кўраман, улар билан баравар фикрлашга уринаман. Истиқлолимизнинг ўттиз учинчи йилини кенг шодийналар билан нишонладик. 31 август куни шогирдларим билан бақамти ўтганлар руҳига дуо қилиш учун Шаҳидлар хотираси майдонида бордик. Урф-одатимизга кўра, қатағонга учраган боболаримизни ёдлаш маросимида ош тарқатилди. Шу анжуманда Президент билан учрашдим. Қучоғим тўлди. Беихтиёр кўзларимга ёш келди.

“ЮРТНИНГ КУЧИ – БИРЛИКДА, ҚАДРИ ЭСА ТИНЧЛИКДАДИР!”

Оқил САЛИМОВ,
академик

Тўғриси, жамиятимизни жадид боболари изидан бориб, улар руҳини шод қилаётган, таълим-тарбия ва барча ижтимоий-маиший жабҳаларда жиддий ўзгаришлар меъмори бўлган Президентимиз борлигидан қалбим қувончга тўлди. Биз ўтганларни ёдга олар эканмиз, улар етишолмаган, улар учун армонга айланган орзуларнинг рўёбга чиққанини

кўрганимиз ва шу кунларда яшаб турганимиз учун шукроналар айтаемиз. Бу дил сўзларим, бу чин гапларим юрагимнинг туб-тубидан чиқаётгани учун гўёки ёш боладек яйраб кетаман.

Байрам муносабати билан Республика Президенти сўзлаган нутқини диққат-эътибор билан эшитдим. Одатда ҳар йили Мустақиллик байрами

кунларида бамисоли ўтган ойлари сарҳисоби бўлади. “Айнан мустақиллик туфайли миллий давлатчилигимиз қайта тикланди. Ўзбекистон янги тарихий даврга қадам қўйди. Айнан истиқлол туфайли Жаҳон ҳамжамиятидан муносиб ўрин эгалладик”.

(Давоми 2-саҳифада.)

БУГУННИНГ ШЕЪРИ

ЧИН ХАЗИНА

Паралимпия рекордчиси
Асила Мирзаёровага

Бу юртнинг гарчи кенг жазираси йўқ, Денгизи, уммони – ваҳимаси йўқ. Унинг чин, асил, пок фарзандлари бор, Фарзанддан азизроқ хазинаси йўқ.

Асила мингани олтин отини Мақтайин дедим мен зафар тотини. Ахир, дил изҳорга шоир зотининг Шеърдан бошқа бир василаси йўқ.

Гарчи у оламда ўн йилдан бу ёқ, Кўрипти на шакл, на ранг, на бўёқ, Кўрар кўз йўқ, кўрар кўнгил бор бироқ, Кўнгилдан ўзга нур – басираси йўқ.

У бахтдан кўз ёши тўкса бир майин, Дил кўзим очилди, чоғи, билмайин, Муҳаббат – дунёнинг энг эски майи, Бебахтдир, ким ундан насибаси йўқ.

Севинг, нафс отидан ингани севинг, Севинг, шу – кибрнинг сингани, севинг, Ватанни Асила сингари севинг! Фарзанднинг бундан чўнг вазифаси йўқ.

Ҳар кимнинг ўз айтар калимаси бор, Тожира, машхура, жамиласи бор. Ўзбекининг энг асил Асиласи бор! Бошқанинг бунчалик Асиласи йўқ!

Мансур ЖУМАЕВ

ПАРАЛИМПИАЧЛАРИМИЗ ТАРИХ ЯРАТМОҚДА

Париждаги Олимпия ўйинларида спортчиларимиз эришган натижалар халқимиз кўнглига ифтихор туйғусини бахш этиб, мамлакатимиз байроғи бир неча бор баланд кўтарилган, мадҳиямиз халқаро майдонда янграган эди. Бу ғалабаларнинг шуқути тарқ этмай туриб, Паралимпия ўйинларида ҳам спортчиларимиз кетма-кет олтин медалларни қўлга киритиб, юртимиз шарафини ҳимоя қилмоқда.

(Давоми 2-саҳифада.)

МИЛЛАТ ФИДОЙИЛАРИ

ҲУРРИЯТ УЧҚУНЛАРИ

Тошкент шаҳри. 1938 йил 9 октябрь.

Ҳарбий коллегиянинг шу куни эрталаб соат 9:20 да бўлиб ўтган сайёр йиғилишида ўлимга ҳукм этилган 42 нафар маҳбус ЎзССР Ички ишлар халқ комиссарлиги комендантлари, давлат хавфсизлик хизмати катта лейтенанти Шишкин, биринчи рангдаги бош ҳарбий прокурор ёрдамчиси Шульцин ва майор Апрессян иштирокида Тошкентдаги ҳукм ижро этиладиган маҳбус жойда отиб ташланади. Улар орасида бор-йўғи 29 баҳорни кўрган Иноғом Мўминов ҳам бор эди.

Бундан олдинроқ собиқ Иттифоқ Олий суди ҳарбий коллегиясининг 1938 йил 4 октябрида қабул қилинган қарори билан 52 нафар маҳбус отувга ҳукм этилган. Маъмур рўйхатнинг 29-рақамида Муҳаммад Мўминов номи битилган. Жазони шу куни тундаёқ давлат хавфсизлиги хизмати катта лейтенанти Шишкин ижро этган. Наманган шаҳридаги Октябрнинг 25 йиллиги кўчасида бир оилада туғилиб ўсган ака-ука – Муҳаммад ва Иноғом Мўминов мудҳиш “Катта террор” қурбони бўлган. Қуйида мустабид совет даврида Ички ишлар вазирлиги тизимида фаолият кўрсатиб, шу режимнинг қатағонига дучор бўлган Иноғом Мўминовнинг фожiali ҳаётидан айрим лавҳаларни келтирамиз.

Қўлимизда қамоққа олинган Иноғом Мўминов ҳақидаги ҳужжат турибди. Унда маҳбус 1909 йили Наманган шаҳри, Октябрнинг 25 йиллиги кўчаси 31-уйда таваллуд топгани ёзилган. Шунингдек, унинг эски Бухородаги Гузаразот кўчаси 141-уйда яшаши, касби – хизматчи, иш жойи ва лавозими – НКВД Бухоро сектори 3-бўлими бошлиғи ёрдамчиси, ижтимоий келиб чиқиши – хунарманд тўқувчи эканлиги битилган. Маълумоти кўйи ўрта, партиясиз. ВЛКСМ аъзоси, Ўзбекистон ССР фуқароси. Хотини Зинаида Ивановна, ўғли Тоҳир Иноғомович 6 ойлик чақалоқ, қайнонаси Мариа Ивановна 55 ёшда. Иноғом Мўминов маҳбус ваколатли бўлим томонидан 1937 йил 26 сентябрда қамоққа олинган.

(Давоми 7-саҳифада.)

ТИББИЁТ

ЎЗБЕКИСТОНДА ТРАНСПЛАНТОЛОГИЯ ИСТИҚБОЛЛАРИ

Дунё бўйича биринчи юрак трансплантолог деб эътироф этилган Кристиан Бернад “Ҳатто кўчириб ўтказилган юрак ҳам севишга қодир” деганида юз карра ҳақ эди. Жанубий африкалик бу беназир шифокор бир инсондан бошқа бир инсонга жон бахш этувчи юракнигина эмас, ҳаётнинг давомийлик ҳақиқатини ҳам кўчирганини ич-ичидан ҳис этгандир, эҳтимол...

Ички аъзолар трансплантологиясининг тиббиёт соҳасига кириб келганига 112 йил тўлган бўлса-да, бу соҳада ҳамон янги-дан янги талқинлар илгари сурилмоқда. Айниқса, жигар, бўйрак кўчириб ўтказиш орқали минг-минглаб беморлар ҳаётга қайтаётганини ҳисобга олсак, бу улкан тадқиқотлар ортида тирикликка хизмат қилаётган умумбашарий тараққиёт юз берганини англамоқ мумкин.

Йигирма биринчи асрда мамлакатлар тиббий цивилизациясини белгиловчи мезонлардан бири трансплантологиядир. Юртимизда ҳам тиббиётга, хусусан, мазкур соҳага жиддий эътибор қаратилмоқда. 2017 йилда Вазирлар Маҳкамасининг “Инсон органлари, тўқималари ва (ёки) ҳужайраларини трансплантация қилиш ҳақида”ги қарорига асосан жарроҳлик йўли билан ички аъзоларни кўчириб ўтказишга руҳсат берилди. Айни пайтда Ўзбекистонда учта трансплантация маркази фаолият олиб борапти. Академик В.Воҳидов номидagi Республика ихтисослаштирилган хирургия илмий-амалий тиббиёт маркази, Республика шошилч тиббий ёрдам илмий маркази ва Самарқанд вилояти кўп тармоқли тиббиёт марказининг малакали шифокорлари соҳа ривожига муносиб ҳисса қўшишмоқда.

(Давоми 3-саҳифада.)

“ЮРТНИНГ КУЧИ – БИРЛИКДА, ҚАДРИ ЭСА ТИНЧЛИКДАДИР!”

Бошланиши 1-саҳифада.

Байрам маърузасида Президент айтган бу гапнинг ўз асоси бор. Мен ҳам ўтган кунларга ҳаёлан назар солидим. Юртбошимиз қардош қўшниларимиз билан ҳамкорликда жуда кўплаб анжуманларда қатнашди. Республика раҳбарияти баъзан бу каби ижтимоий-сиёсий анжуманларнинг ташаббускори бўлди. Тўғриси, бир неча йилдан бери, Марказий Осиё мамлакатларининг ўзаро бирлиги, бирдамлиги, ҳамнафаслиги, ҳамкорлиги ва бу жараёнда мамлакатимиз олиб бораётган оқилона сиёсатни жаҳондаги маънавият-маърифат аҳли эътироф этаётир. Бизнинг диёрга ҳолис назар билан қараётган дунё сиёсатдонлари ўзгаришларни ҳам, ташаббускорлигимизни ҳам тан олаётгани сир эмас. Мен мўйсафид олим сифатида дуо қилиб: “Юртимизга кўз тегмасин. Ўзбекистон гуллаб яшнасин!”, дейман. Оққан дарё ўзани бўйлаб оқаверади. Янги ўзанларни ҳам бунёд қилаверади. Булар ҳам муҳим. Шунга монанд жаҳон адабиётига ўзининг буюк асарлари билан бебаҳо ҳисса қўшган аллома адиб Чингиз Айтматовнинг: “Ўзбекистон менинг қалбим, менинг юрагим. Бу менинг руҳим ва танам нафас оладиган ва дам оладиган жой. Бу ажойиб Ўзбекистон – маданият бешиги”, деган улуғвор эътирофини ёшлар орасида кўп такрорлайман. “Ўзбекистон – маданият бешиги”. Бу шунчаки оддий гап эмас. Тафаккур чиғирғидан минг марта ўтган, пишиб, етилган ва жуда ўйлаб айtilган ҳикмат. Ўзбекистон тафаккур эгалари, ташаббус соҳибларининг юрти. Маданият, санъат, илм-фан гуллаган ўлка. Балки эрксизлик замонларида бир мuddат сояда тургандир у. Аммо бугун дунё аҳлининг олдида ўз ақл-заковатимиз билан ҳеч кимдан кам эмаслигимизни намойён қилмоқдамиз. Париж олимпиадасида голиб бўлган набираларимизнинг кўксини безаб турган олтин-кумуш медалларга назар солиб, бошим осмонга етди. Уларнинг мусобақалардаги курашлари, боксчиларнинг рингдаги баҳодирона олишувларини кузатиб, тўғриси, телеэкран қаршисида ўрнимдан туриб кетган маҳалларим кўп бўлди. “**Бугунги кунда навқирон фарзандларимиз Янги Ўзбекистон равақига муносиб ҳисса қўшмоқда**”. Байрам муносибати билан Президент шундай ҳақ гапни айтди. Парижда галабага эришган набираларимизнинг ҳар бири алоҳида тилга олди. Шу маҳал мен ҳам уларга тасаннолар айтдим. Зотан, спортдаги ютуқлар мустақил Ўзбекистонимизни дунёга танитмоқда. Бу соҳада ўз куч-қудратини намойён қилаётган Ўзбекистоннинг мард Улуғбеку Баҳодирлари, Диёрадек иродаси мустаҳкам қизлари дунёнинг энг юксак шохсупаларида кўксини кериб туришди.

Азизлар, илм-фандаги дунё бўйлаб юришларимиз ҳам худди шу маромда, шундай юксак даражада давом этмоғи лозим. Айни дам ушбу бекиёс қиёсларни ўйлаганимда ҳаёлимга ёшлиқда ўқиганим академик шоиримиз Фағур Ҳулмоннинг:
“*Бизда лозарифманнинг мушкул муаммолари,
Қўлдаги бармоқлардай оддий қилинганда ҳал.*”

“Мен ҳурматли ота-оналарга қарата айтмоқчиман: қизларингизни ўқитинг, орзу-умидларини рўёбга чиқаришларида уларга кўмакчи бўлинг! Улуғларимиз айтганларидек, ўғил болани ўқитсак, бир киши саводли бўлади. Қиз болани ўқитсак, бутун оила, бутун жамият билимли бўлади!”
Шавкат МИРЗИЁЕВ

“*Олий ирк*” даъвоғари, Черчиллнинг боболари, *Хатто санай олмасди ўн бармоқни мукамил*”, – деган мисралари бот-бот ҳаёлимга келаверади. Биз буюк аждодларга муносиб ворислар бўлишимиз лозим. Тарих ҳақиқати, чин ҳаққоният шудир. Шунда ўтган улуғ алломаларнинг руҳлари-да шод бўлади, албатта.

“**Юртнинг кучи – бирликда, қадр эса – тинчликдадир!**” Жуда донишмандларга хос топиб айтилган бу ҳикматни асло эсдан чиқармаслик керак. Буни ҳар бир ўзбекистонлик чуқур мулоҳаза билан ўйлаб кўрсин. Тинчлик – бебаҳо неъмат. Дунёнинг турли минтақаларидаги хунрезлик ва нотинчликларни кўриб, эшитиб, Президент айтган гапнинг нақадар тўғри эканини англаш қийин эмас. Англаб, жим ўтиришнинг ўзигина кифоя қилмайди. Азизларим, бирлик учун, тинчлик учун ҳар биримиз кўлимиздан келганча ҳаракат қилмоғимиз лозим. Яқин тарихда бўлган нотинч кунларни, сал нарига борилса, уруш офатларини биз ўз кўзимиз билан кўрдик. Тинчлик ордидан эл ободлиги, тўқчилик ва фаровонлик келади.

Президент ота-оналарга қарата айтган жуда муҳим бир фикрга алоҳида эътибор бериб ўтирдим: “**Мен ҳурматли ота-оналарга қарата айтмоқчиман: қизларингизни ўқитинг, орзу-умидларини рўёбга чиқаришларида уларга кўмакчи бўлинг! Улуғларимиз айтганларидек, ўғил болани ўқитсак, бир киши саводли бўлади. Қиз бола-**

ни ўқитсак, бутун оила, бутун жамият билимли бўлади!” Асрлар тажрибасидан ўтиб келатган, дунёдаги энг ривожланган мамлакатлар ўз турмуш тарзига татбиқ этган, ўз вақтида бизнинг улуғларимиз айтган бекиёс бир ҳақиқатни Президент ёдимизга солди.

Янги Ўзбекистонни барпо этишнинг бешта устувор йўналишига эътиборини қаратган Президент биринчи навбатда “сифатли таълим тизимини йўлга қўйиш”ни айтиб, яна “Муаммоларнинг ечимини, саволларимизнинг жавоби фақат ва фақат таълимда. Ҳамма эшикларни очадиган қалит ҳам – фақат ва фақат таълим ва тарбиядир”, деган таъкиддан кейин етмиш йилга яқин шу соҳада фаолият олиб бораётганим учун ич-ичимдан қувондим. Президентнинг бу дурдона фикри жадид алломаларимизнинг фикрий дастурларига, жадидона қарашларига уйғун. Биз Янги Ўзбекистонни бунёд қилаётган эканмиз, бу муҳташам асрий иморатнинг барча муаммоларини таълим ва тарбия воситасида ҳал қиламиз, албатта. Инсон таълимида шундай бир аъзо бор у тузалса, ҳамма аъзолар соғлом бўлади. У – юрак. Жамиятни бир инсон организмга қиёслайдиган бўлсак, унинг таълим-тарбия билан машғул бўладиган жуда муҳим бир ташкилоти бор. У – мактаб, олий ўқув юртлири. Шу дароҳлари соғлом бўлган жамият келажакда буюк тараққиётга эришади. Мен бунга қатъий ишонаман!

ЭЪТИРОФ

Гуннар ШЕЛЛЕНБЕРГЕР,
Германиянинг Саксония-Анхальт федерал ўлкаси президенти:

Ўзбекистон ҳамкорликка муносиб мамлакатдир

– Ўзбекистон билан кўп йиллардан буён ишончли ва дўстона ҳамкорлик олиб бораётганимиздан жуда мамнунман. Президент Шавкат Мирзиёев томонидан мамлакатингизда кенг қамровли ислохотлар амалга оширилётганининг гувоҳи бўлмоқдамиз.

Шахсан ўзим Саксония-Анхальт федерал ўлкаси раҳбари ва ҳозирда “Германия-Ўзбекистон форуми” президенти сифатида ишонч билан айта оламани, сўнгги йилларда кўплаб соҳаларда самарали ҳамкорликни йўлга қўйишга эришдик. Ўзбекистон бугун халқаро миқёсда Германия ва Саксония-Анхальт федерал ўлкаси учун ҳамкорликка муносиб мамлакатдир.

Давлатларимиз ўртасида кўплаб умумий жиҳатлар мавжуд. Ўзбекистонда кечаётган барча ўзгаришлар Германия томонидан ҳам қўллаб-қувватланмоқда. Ҳозирда ёшлар билан ишлаш, таълим, малакали мутахассислар ва ишчилар алмашинуви соҳаларида самарали натижаларга эришмоқдамиз. Сўнгги пайларда алоқаларимиз янада тез суруётлар билан ривожланмоқда. Ҳамкорлигимиз туфайли орамиздаги дўстлик ришталари, биродарлик алоқалари мустаҳкамланди. Бу шахсан мени жуда қувонтиради.

Мен мустақил давлат сифатида оёққа туриш қанчалик мураккаб эканлигини яхши билман. Шунинг учун бу йўлда сизлар билан яқдил ва ҳамкадамликимиздан жуда хурсандман.

Мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро ҳамкорлик ва алмашинуви барча соҳаларда янада кенгайтириш, алоқаларимиз иқтисодиёт, тиббиёт, таълим соҳасида тобора мустаҳкамланиши тарафдориман. Айни пайтда Ўзбекистондан келган немис тили ўқитувчиларининг катта гуруҳи Саксония-Анхальт федерал ўлкасида ўзларининг билим ва малакасини оширмоқда.

Бундай ҳамкорлигимиз узоқ йиллар давом этиши ва халқларимиз ўртасидаги муносабатлар янада ривож топишига ишонаман.

Бошланиши 1-саҳифада.

Мамлакатимиз раҳбарининг спортга ва ёшлар масалаларига қаратаётган бирдай эътиборининг маҳсули сифатида буй кўрсатаётган бу ютуқлар спортсевар халқимизнинг қалбига чексиз гурур ва фахр туйғуларини бағишламоқда. Таъкидлаш ўринли, ўйин натижалари, йигит-қизларимизнинг муносиб иштироки борасидаги муҳкамлар бугун кун мавзусига айланган. Қизгин тусда ўтаётган Париж-2024 Паралимпиядада ўринларидан юртимизнинг айни пайтдаги натижалари, ўтган ўйинлардаги ютуқлар ва шу кунга қадар йиғилган медаллар ҳақида маълумотлар газетхонлар учун қизиқ бўлади, деб ўйлаймиз.

Ўзбекистон бу йилги Паралимпиядада 5 сентябрь ҳолатига кўра 6 та олтин, 5 та кумуш ва 4 та бронза медал билан кучли ўнликда бормоқда. Параатлетика бўйича Элбек Султонов, Қудратиллохон Маъруфхўжаев, Бобиржон Омонов, Еркинбек Одиллов, Асила Мирзаёрова – олтин, Дониёр Салиев, Кубаро Ҳақимова – кумуш, Толиббой Юлдашев, Нурхон Курбанова, Моҳикул Ҳамда-

ПАРАЛИМПИАДАЧИЛАРИМИЗ ТАРИХ ЯРАТМОҚДА

мова – бронза медалларини қўлга киритган бўлса, паратэквондо бўйича Асадбек Тоштемиров олтин, Зиёдахон Исоқова, Гулжоной Наимова – кумуш, пара ўқ отиш бўйича Сервер Ибрагимов кумуш ва парасузиш бўйича Муслима Одилова бронза медаллари соҳибига айланди.

1960 йилдан буён ўтказиб келинаётган ушбу ўйинларга мамлакатимиз 2004 йилдан бери иштирок этиб келди. Дастлабки икки ўйинда – 2004 ва 2008 йиллардаги Паралимпиадада бизга медаллар nasib қилмаган. Оғир атлетика спорт тури бўйича иштирок этган Юсуф Қодиров Паралимпиядада қатнашган илк ўзбек спортчисига айланганди.

2012 йилги Лондон Паралимпиадасида эса атиги битта кумуш медаль билан 57-погонани банд этгандик. Ушанда медаль соҳиб бўлган Шариф Халилов Паралимпиядада ўйинларидан медал олган илк ўзбек спортчиси бўлганди.

2016 йил Рио де Жанейро шаҳрида бўлиб ўтган Паралимпиадада жами 8 та олтин, 6 та кумуш ва 17 та бронза билан 16-ўринни қўлга киритганмиз. Енгил атлетика бўйича 3 та олтин, 1 та кумуш, 3 та бронза, дзюдо бўйича 3 та олтин, 1 та кумуш, 4 та бронза, сузишда 2 та олтин, 4 та кумуш, 6 та бронза, оғир атлетика ва ўқ отиш бўйича 1 тадан бронза медалларига эга чиққанмиз ўшанда.

2021 йилги Токио Паралимпиадасида ҳам жами олтинларимиз сони 8 та эди. Шунингдек, 5 та кумуш ва 6 та бронза медал билан унда ҳам 16-ўринни эгаллагандик.

Енгил атлетикадан 5 та олтин, 2 та кумуш, 2 та бронза, дзюдодан 2 та олтин, 2 та кумуш, 2 та бронза, таэквондодан 1 та олтин, оғир атлетикадан 1 та кумуш, сузишдан 2 та бронза медаллари бизники бўлганди.

Спорт турлари бўйича ўтган йиллардаги жами медалларимиз сарҳисоб қилинганда қуйидаги рақамлар келиб чиқади: енгил атлетика бўйича 8 та олтин, 3 та кумуш, 5 та бронза, жами 16 та. Дзюдо бўйича 5 та олтин, 4 та кумуш, 8 та бронза, жами 17 та. Сузишда 2 та олтин, 4 та кумуш, 8 та бронза, жами 14 та. Таэквондо бўйича 1 та олтин. Оғир атлетикада 1 та кумуш, 1 та бронза, жами 2 та медалимиз бор. Ўқ отишда 1 та бронзани ҳам қўшсак, юртимизнинг ўтган Паралимпиядадаги умумий медаллари сони 51 тани ташкил этади.

2024 йилги Париж Паралимпиядада ҳозирча спортчиларимиз енгил атлетика бўйича 5 олтин, 3 кумуш, 3 бронза, жами 10 та медални, таэквондо бўйича 1 олтин, 2 кумуш, жами 3 медални, ўқ отиш бўйича 1 та кумуш, сузиш бўйича 1 бронза, жами бўлиб 15 та медални нақд қилиб турибди. Ҳали имкониятларимиз, олтин медал олиши мумкин бўлган спортчиларимиз бор.

Бу йилги ўйинларда 65 нафар ўзбекистонлик спортчи 9 спорт тури бўйича иштирок этмоқда.

Қолган паралимпиячиларимизга ҳам муваффақият тилаймиз, уларнинг ҳар бирига юртимиз байроғини баланд кўтариш, шарафини муносиб ҳимоя қилиш насиб этсин. Мана шу жўшқин спорт ўйинларининг шуқуҳи халқимизни янада жиҳдатлаштирсин, спорт дунё халқларини бир-бири билан янада яқинроқ дўстлаштираверсин. Спортчиларимизга улкан зафарлар ёр бўлсин!

Оқил АБДУБАРНОВ

АКС САДО

ТАРИХНИНГ ВАЗИФАСИ НИМА?

ТАРИХИМИЗНИ ТЕРАН БИЛАЙЛИК

Жафоша қўлмиш кўп боқинчи... "Янги Ўзбекистон" суларни содад, аммо унда олима-олимона муассас этганини кўраман...

Мен таниқли адиб Муҳаммад Алининг "Jadid" газетасининг шу йил 9 август кунги сонидан эълон қилинган "Тарихимизни теран билайлик" сарлавҳали мақоласини ўқиб, анча ўйлиниб қолдим.

Авал мактаб, сўнг институтда таълим олган чоғларимни эсладим. Арифметика, она тили, география дарслари қатори тарих фани ва шунга яраша дарслик ҳам бўлар эди.

Социализм эса инсоният ривожининг чўққиси бўлган саодатли, фаровон жамият сифатида талқин этилади.

Иккинчи бир тушунча бу – "халқ тарихининг яратувчисидир" деган эртак. Исёнлар, жанглар, инқилоблар, қирғинбарот курашлар...

Бизда, ўзбекларнинг тарихида алплар, қаҳрамонлар йўқ: Алп Эр Тўнға, Тўмарис, Спитамен, Маҳмуд Торобий, Амир Темур, Жалолиддин Мангуберди, Мадамминбек, Абдулла Қодирий, Усмон Носир, Мунаввар қори, Файзулла Хўжаев, Акмал Икромовлар фаолияти миллат тарихига киритилмади.

Яна бизга "садовсиз", "қолоқ", "давлатчилиги йўқ", "ўзини ўзи эплотмайдиган ибтидоий, тузем халқ" деган ёрликларни ёпиштиришди.

Ўзимда бор, мен ўша йиллари Самарқанд шаҳар топонимик комиссиясига аъзо эдим. Жараёнлар қизғин ўтарди. Тарихий номларнинг қайтганидан ғурурланар эдик, бахтиёр бўлардик.

Эсимда бор, мен ўша йиллари Самарқанд шаҳар топонимик комиссиясига аъзо эдим. Жараёнлар қизғин ўтарди. Тарихий номларнинг қайтганидан ғурурланар эдик, бахтиёр бўлардик.

Хўш, тарих нима учун керак? Никола Макиевेलли бундан олти юз йил муқаддам ўзининг "Хукмдор" асаридан шундай ёзган: "Бизнинг барча хатти-ҳаракатларимизнинг устози тарих, деб айтишди, айниқса, князларнинг..."

Миллоддан аввалги III-II минг йилликларда шаклланган Қадимги Шарқ цивилизациясининг ажралмас қисми сифатида Ўзбекистонда илк тамаддун (Турон, Окс цивилизацияси деб ҳам аталади) шаклланди.

Муҳтарам адибимиз ўз мақоласида тарихимизга, тилимизга муносабат билан боғлиқ энг ориқли саволни ўртага ташлаган. "Чигатой" атамаси билан боғлиқ ҳолат – миллат ғурурига тегишли масала.

Биринчи Ренессанс ҳам айнан бизнинг юртимиздан бошлангани беҳиз эмас.

XIV-XV асрларда Амир Темур салтанати дунё тарихи ривожи йўналишини янги ўзанага солиб юборди.

XX аср сўнги ва XXI аср бошида халқимизнинг ўз мустақиллигини қўлга киритиши, Янги Ўзбекистоннинг шиддат билан ривожланиши, Учинчи Ренессанс пойдевори қурилиши бутун дунёга ибрат бўлмоқда.

Биз мана шундай оламшумул ютуқлардан ҳар қанча ғурурлансақ арзийди. Шонли тарих халқимизга миллий ғурурланиш ҳиссини беради.

Мактаблар ёшларимизнинг онги ва қалбида айнан қаҳрамонлик ҳиссиётларини уйғотиш ва шу орқали эл-юрт бошига иш тушганда кўк-рагини қалқон қиладиган авлодни тарбиялаши лозим.

Шеърят, адабиёт, илм, маданият, санъат, спорт, кашфиётлар каби кўпдан-кўп омиллар миллий ғурурни шакллантиришга хизмат қилади.

Агар ўзбек аёлларининг умумий қиёфасини аниқлаш лозим бўлса, шундай танлов ўтказилса, мен ҳеч иккиланмасдан Диёра қизимизни танлаган бўлар эдим.

Хулоса қилиб айтганда, оқсоқол ёзувчимиз Муҳаммад Али "чигатой" атамаси ҳақида фикр юритиш асосида бугун кўпчилигимизни ўйлантираётган аччиқ ҳақиқатларни тилга олди.

Темур ШИРИНОВ, тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси фан арбоби

ЖАДИДЛАР

"ИТТИФОҚУ ҒАЙРАТУ

ҲИММАТ КЕРАК..."

Шоир Қаримбек Камий (1865–1922) шеърларидан бирида:

Укунг ашъорӣ биқру фикриң айланг тасарруфқум, Аторуд ташласун қўлдин

қаламни қўқда ҳайратдин, – деган эди. Бу билан шоир замондош ижодкорлар олдига фикри ўзгартирадиган, қотиб қолган тафаккурни ислоҳ қиладиган мўтлақо янги – боқира шеър ("ашъори биқр") талабини қўймоқда.

Профессор Ғулмон Қаримов ўзининг "Муқимий" монографиясида (1970) шоир Камий ҳақида маълумот бера туриб, шундай ёзади: "1905 йилдан сўнг Камий ижодида бурилиш рўй берди, у жаҳид адабиёти руҳида шеърлар ёзишга киришди ва умрининг охиригача шу "адабий лагер" позициясида қолди".

Шоирнинг 1906 йил 23 февраль "Тараққий" газетасида чоп этилган "Ҳиммат ва ғайрат" мақоласи бунга бир далил. "Ортиқ таассубнинг, жаҳолатнинг даври кечди", деб бошланади мақола.

Ўтган асрнинг 10-йилларида келиб, Камий жадидона ғояларга янада яқинлашди. 1909 йилнинг 12 майида Тошкентда жаҳидлар томонидан "Жамияти хайрия" ташкил топди.

Хуш овмиш бу сўзни бир ширинмақол, Жон қулоғина, Камий, албатта, ол. Чунки айёми саховатдур буқун, Рўзи иришди иноятдур буқун.

Илмсизлик қорқорди туз йўлдин, Олди қоллаб бало ўнеу сўлдин, Бизда на қолди сарвату пўлдин, Кертти мол ила мулкисини қўлдин – Ғайбуилар, яъни Ўрғулопарга.

Қаримбек Камий ўз даврида, гариҳ жаҳидлар авлодидан ёши улўғ ва аънаввий шеърятнинг давомчиси деб қаралган бўлса-да, жаҳид маърифатпарварларнинг давъатларига "паббай" деб жавоб берди.

Беҳбудийнинг "Не учун илтифот этмайдулар?" мақоласи чоп этилади. Газета муҳаррири мазкур мақолада "миллий жаридида, миллий хизматга аҳамият бермайдилар", деб "қаламлик туркистонли"лардан шикоят қилади.

Бир қоч (неча) оӣ ўлурқим, муҳтарам "Самарқанд" газетаси тарафинидадан баъзи аҳ-бабларимизга расул ўлунур (юбориб турилар). Олиб, камоли эҳтиром-ла мутлола ўлунур. Лекин, бир тарафдин касрат ашғол (юмушини қўпчилиг), дигар тарафдин хасталик монёеи таб ҳол (сиҳатга тўсик) ўлуб, газетанеизи табриги банга муассар ўлмади.

Мактуб "Самарқанд"нинг 1913 йил 3 сентябрь сонидан эълон қилинган. Матн тағида шундай ёзув бор: "Идора: Мурсалотининг маъял-мамнуният дарж ўлунуб (юборганининг мамнуният ила чоп этилиб), илтифотларини ташаккур қилинур".

Дарҳақиқат, 10-йилларга келиб, Камий маърифий шеърларининг мавзу-мундарижаси янада кенгайди. Маърифатнинг ёнига миллий-ижтимоий, ахлоқий мавзулар қўшилди.

Қилмағай шм сари қимса назар, Халқ беҳуда касба майл айлар, Қолмади ҳеч қадри илму хунар, Кўрди беилл қавм неча зарар, Дилки, миллат ғамдин қон ўлди, Доимо судимси зиён ўлди.

Муаллиф мавжуд вазиятга тўғри ташхис қўяди. Дарҳақиқат, айнан маърифатнинг йўқлигидан "доим судимси зиён ўлди".

Олим ОЛТИНБЕК, филология фанлари номзоди, доцент

